

Sfântul Ignatie Briancianinov

DESPRE ÎNȘELARE

Traducere din limba rusă:

Florentina Cristea

Carte tipărită cu binecuvântarea

Preasfințitului Părinte

GALACTION

Episcopul Alexandriei și Teleormanului

EDITURA EGVMENITA

Editura Cartea Ortodoxă

Cuprins

PARTEA I 7

<i>Despre râvna sufletească și cea duhovnicească</i>	12
<i>Despre luarea-aminte în ceea ce privește citirea cărților Sfinților Părinți despre viața monahală</i>	19
<i>Despre păzirea de binele firii omenești căzute</i>	22
<i>Despre vise</i>	26
<i>Despre viețuirea unui sfânt</i>	34
<i>Despre viața pustnicească</i>	43

PARTEA a II-a 69

<i>Despre adevărata și fățarnica smerită-cugetare</i>	113
<i>Vederea păcatului propriu</i>	126
<i>Despre iubirea de aproapele</i>	143
<i>Despre iubirea de Dumnezeu</i>	152
<i>Cursele stăpânitorului lumii acesteia</i>	157
<i>Acatistul Sfântului Ierarh Ignatie Brianceaninov</i>	165

Distribuție:

S.C. Egumenița S.R.L.

tel./fax: 0236-326.730

e-mail : editura@egumenita.ro

www.egumenita.ro

PARTEA I

Ucenicul: Fă-mă să înțeleg întocmai și în amănunt cele despre înșelare. Ce este înșelarea?

Starețul: Înșelarea este vătămarea firii omenești prin minciună. Înșelarea este starea în care se află toți oamenii, până la unul, stare născută din căderea protopărinților noștri. Cu toții suntem în înșelare¹. Conștiința acestui fapt este cea mai de nădejde pavăză împotriva înșelării. Cea mai mare înșelare este a te crede liber de înșelare. Cu toții suntem înșelați, cu toții suntem amăgiți, cu toții ne aflăm într-o stare mincinoasă, având nevoie să fim sloboziți de către adevăr; iar Adevărul este Domnul nostru Iisus Hristos (Ioan 8, 14-32). Să ne facem fii ai acestui Adevăr prin credința în El; să strigăm prin rugăciune către acest Adevăr și El ne va scoate din prăpastia amăgirii de sine și a amăgirii de către demoni. Jalnică este starea noastră. Ea este temnița din care ne rugăm să fie scos sufletul nostru, *ca să se mărturi-*

¹ Începutul celui de-al treilea Cuvânt al Preacuviosului Simeon, Noul Teolog, ed. Pustiei Optina, 1852.

sească numelui Domnului (Psalmi 141, 10). Ea este acel pământ întunecat în care a fost surpată viața noastră de către vrăjmașul care ne pizmuiește și ne prigonește (Psalmi 142, 3). Ea este cugetarea trupească (Romani 8, 6) și știința cea cu nume mincinos (1 Timotei, 6, 20), de care a fost molipsită întreaga lume, care nu-și recunoaște boala, numind-o sus și tare sănătate înfloritoare. Ea este carnea și sângele, care nu pot să moștenească Împărăția lui Dumnezeu (I Corinteni 15, 50). Ea este moartea veșnică, tămăduită și nimicită de Domnul Iisus, Care este Învierea și Viața (Ioan 11, 25).

Astfel este starea noastră. Priveliștea ei este o nouă pricină de plâns. Cu plângere să strigăm către Domnul Iisus ca să ne scoată din închisoare, să ne tragă din prăpăstiile pământului, să ne smulgă din fălcile morții. „Domnul nostru Iisus Hristos”, spune Preacuviosul Simeon, Noul Teolog, „de aceea S-a și pogorât la noi, pentru că a vrut să ne scoată din robie și din cea mai amarnică înșelare”².

Ucenicul: Această lămurire nu este destul de lesnicioasă pentru înțelegerea mea: am nevoie de o lămurire mai simplă, mai apropiată de priceperea mea.

Starețul: Drept mijloc de pierzare a neamului omenesc a fost întrebuințată de către îngerul căzut, minciuna (Facerea 3, 13). Din această pri-

² Începutul Cuvântului al treilea.

cină, Domnul l-a numit pe diavol *mincinos, tatăl minciunii și ucigaș de oameni dintru început* (Ioan 8, 44). Domnul a unit strâns noțiunea de minciună cu cea de ucidere de oameni, întrucât cea din urmă este urmarea nemijlocită a celei dintâi. Cuvântul *dintru început* arată faptul că minciuna a slujit diavolului, chiar de la început, ca armă pentru uciderea de oameni, și îi slujește în chip statornic ca armă pentru uciderea de oameni, spre pierzarea oamenilor. Începutul răutăților este gândul mincinos. Izvorul amăgirii de sine și al amăgirii demonice este gândul mincinos! Prin mijlocirea minciunii, diavolul a lovit omenirea cu moarte veșnică chiar în rădăcina ei – protopărinții! Protopărinții noștri „s-au amăgit”, adică au recunoscut minciuna drept adevăr și, primind minciuna ascunsă sub chipul adevărului, s-au vătămat pe sine, fără putință de tămăduire, cu păcatul aducător de moarte, lucru mărturisit și de strămoașa noastră. *Șarpele m-a amăgit*, a zis ea, *și am mâncat* (Facerea 3, 13).

De atunci, firea noastră pătrunsă de otrava răului tinde „cu voie și fără voie” spre răul care se înfățișează voinței pervertite, înțelegerii schimonosite, simțirii pervertite a inimii, în chipul binelui și al desfătării. „Cu voie” pentru că în noi mai este încă o rămășiță de libertate și de alegere între bine și rău. „Fără voie” – pentru că această rămășiță de libertate nu lucrează ca o libertate

deplină; ea lucrează sub înrâurirea de neînlatu-
rat a stricăciunii făcute de păcat.

Ne-am născut așa; și nu putem să nu fim
așa; și de aceea ne găsim cu toții, până la unul,
în stare de amăgire de sine și de înșelare demo-
nică. Din acest fel de a privi starea oamenilor în
legătură cu binele și răul, starea în care se află, în
mod obligat, fiecare om, reiese următoarea defi-
niție a înșelării, care o lămurește în chip cu totul
mulțumitor: înșelarea este însușirea de către oa-
meni a minciunii luate de ei drept adevăr.

Înșelarea lucrează mai întâi asupra felului
de a gândi; după ce a fost primită și a corupt fe-
lul de a gândi, ea nu întârzie să se împărtășească
inimii, corupând simțurile inimii; luând stăpâni-
rea asupra ființei omului, ea se revarsă în toată
activitatea lui, otrăvindu-i și trupul ca pe unul
care a fost legat în chip nedespărțit cu sufletul
de către Ziditor. Starea de înșelare este starea de
pierzanie sau de moarte veșnică.

Începând din clipa căderii omului, diavolul
a primit cale liberă către el³. Diavolul are dreptul
la aceasta: supunându-i-se, omul a intrat sub pu-
terea lui de bunăvoie, lepădând ascultarea față
de Dumnezeu.

³ Preacuviosul Simeon Noul Teolog, în: Cuvântul lui
Nichifor din Singurătate, *Filocalia*; Preacuviosul Macarie
cel Mare, Omilia 7, cap. 2

Dumnezeu l-a răscumpărat pe om. Omului
răscumpărat i s-a lăsat libertatea de a se supu-
ne fie lui Dumnezeu, fie diavolului; și ca această
libertate să se arate nesilită, diavolului i s-a lă-
sat cale liberă spre om. Firește că diavolul în-
trebuințează toate eforturile ca să-l țină pe om
în legătura de mai înainte cu sine sau chiar să îl
aducă într-o mai mare înrobire. Pentru aceasta,
el întrebuințează arma sa de mai înainte și de
totdeauna – minciuna. El se străduiește să ne
amăgească și să ne înșele, sprijinindu-se pe sta-
rea noastră de amăgire de sine; patimile noastre
– aceste înrâuriri bolnăvicioase – el le pune în
mișcare; cuvintele lor pierzătoare le înveșmân-
tează într-o haină plăcută străduindu-se să ne
plece spre săturarea patimilor.

Cel credincios Cuvântului lui Dumnezeu
nu-și îngăduie aceasta, ci își înfrânează patimile,
împotrivindu-se năvălirilor vrăjmașului (Iacov
4, 7), lucrând, sub călăuzirea Evangheliei, împo-
triva propriei amăgiri de sine, domolind patimi-
le. Nimicind prin aceasta, puțin către puțin, înrâ-
urirea duhurilor căzute asupra sa, el iese, încetul
cu încetul, din starea de înșelare, în ținutul ade-
vărului și al libertății (Ioan 8, 32), a căror plină-
tate o aduce adumbrirea harului dumnezeiesc.
Cel necredincios învățaturii lui Hristos, care ur-
mează propriei sale voi și înțelegeri, se supune
vrăjmașului și trece din starea de amăgire de
sine în starea de amăgire demonică, își pierde și

rămășița de libertate pe care o avea, ajungând la o supunere deplină față de diavol.

Starea oamenilor aflați în înșelare demonică e foarte felurită, potrivit cu patima de care a fost omul amăgit și înrobit, și potrivit cu măsura în care omul a fost înrobit de patimă. Toți, însă, care au căzut în înșelare demonică, adică au intrat, prin dezvoltarea amăgirii de sine, în comuniune cu diavolul și în robie față de el, se află în înșelare, sunt temple și unelte ale demonilor, jertfe sortite morții veșnice, petrecerii în închisorile iadului.

Despre râvna sufletească și cea duhovnicească

Monahul trebuie foarte mult să se păzească de râvna trupească și sufletească, ce se înfățișează la arătare ca evlavioasă, iar de fapt este nesocotită și stricătoare de suflet. Oamenii din lume și mulți dintre cei ce duc viața monahicească, datorită neștiinței lor, laudă mult o asemenea râvnă, nepricepând că izvoarele ei sunt părerea de sine și trufia. Această râvnă ei o preamăresc ca râvnă pentru credință, pentru evlavie, pentru Biserică, pentru Dumnezeu. Ea constă în osândirea și acuzarea mai mult sau mai puțin aspră a celorlalți, pentru greșelile lor în privința moralei și pentru cele împotriva bunei orânduiei și întocmiri bisericesti.

Amăgiți fiind de o falsă concepție despre râvnă, râvnitorii lipsiți de înțelepciune socot că, lăsându-se în voia acestei râvne urmează Sfinților Părinți și sfinților mucenici, uitând că ei – râvnitorii – nu sunt sfinți, ci păcătoși.

Dacă sfinții îi mustrau pe păcătoși și pe necredincioși, o făceau din porunca lui Dumnezeu, fiind datori să facă aceasta, potrivit însuflării Sfântului Duh, nu însuflării propriilor patimi și a demonilor. Iar cel ce se hotărăște, de capul lui, să-l acuze pe fratele sau să îi facă observație, acela arată limpede că se socoate mai înțelept și mai virtuos decât cel acuzat de el, că lucrează sub înrâurirea patimii și a amăgirii cugetelor demonice.

Se cuvine să ne aducem aminte de porunca Mântuitorului: *De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, și bârna din ochiul tău nu o iei în seamă? Sau cum vei zice fratelui tău: Lasă să scot paiul din ochiul tău și iată bârna este în ochiul tău? Fățarnice, scoate întâi bârna din ochiul tău și atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău* (Matei 7, 3-5). Ce este aceasta – bârna? Este cugetarea trupească, groasă ca o bârnă, care răpește orice putere și orice corectitudine puterii văzătoare dăruite de Ziditor minții și inimii.

Omul mânat de cugetarea trupească nu poate nicicum să judece drept – nici despre propria lui stare lăuntrică, nici despre starea aproape-lui. El judecă despre sine însuși și despre ceilalți după felul în care se închipuie el însuși pe sine și

după felul în care îi apar ceilalți pe dinafară, potrivit cugetării sale trupești – bineînțeles, greșit; și de aceea l-a numit Cuvântul lui Dumnezeu, pe bună dreptate, fățarnic. Creștinul, după ce a fost tămăduit prin Cuvântul lui Dumnezeu și Duhul lui Dumnezeu, primește o vedere dreaptă a propriei sale întocmiri sufletești și a întocmirii sufletești a aproapelui.

Cugetarea trupească, lovind ca o bârnă pe aproapele care a greșit, întotdeauna îl tulbură, nu arareori îl pierde, niciodată nu aduce și nici nu poate aduce folos, nu are nici un pic de putere asupra păcatului. Dimpotrivă, cugetarea duhovnicească lucrează numai asupra neputinței sufletești a aproapelui, miluindu-l, tămăduindu-l și mântuindu-l. Este vrednic a fi luat în seamă faptul că, după dobândirea înțelegerii duhovnicești, neajunsurile și păcatele aproapelui încep să apară de foarte mică însemnătate, răscumpărate fiind de Mântuitorul și lesne de tămăduit prin pocăință – aceleași greșeli și neajunsuri care pentru înțelegerea trupească păreau necuprins de mari și însemnate. Apare lesne de văzut că această cugetare trupească le dădea o însemnătate atât de uriașă pentru că ea însăși este bârna.

Cugetarea trupească vede la aproapele păcate care nu sunt nicidecum: din această pricină, cei atrași de râvna lipsită de judecată au căzut adesea în clevetirea aproapelui și s-au făcut unealtă și jucărie a duhurilor căzute.

Preacuviosul Pimen cel Mare povestea că un oarecare monah, fiind mânat de această râvnă, s-a supus următoarei ispite: l-a văzut pe un alt monah culcat cu o femeie. Îndelung s-a luptat monahul cu gândul care-l silea să-i oprească pe cei ce păcătuiau și, fiind în cele din urmă biruit, i-a împins cu piciorul zicând: Încetați! Atunci s-a arătat că era vorba de doi snopi⁴.

Avva Dorotei povestește că, pe când petrecea în chinovia Avvei Serid, un frate oarecare l-a clevetit pe un alt frate, mânat fiind de râvna cea lipsită de judecată, care este întotdeauna împreunată cu bănuieli și cu păreri, fiind foarte plecată spre născociri. Învinuitorul îl învinuia pe cel învinuit că în acea dimineață, devreme, ar fi furat niște smochine din livadă și le-ar fi mâncat; la cercetarea făcută de egumen, însă, s-a arătat că cel bârfit nu se afla în mănăstire în dimineața cu pricina, ci într-una din așezările vecine, fiind trimis acolo de iconom, și se întorsese în mănăstire doar după terminarea Dumnezeieștii Liturghii⁵.

Dacă vrei să fii un fiu credincios și râvnitor al Bisericii Ortodoxe, atinge-ți țelul prin împlinirea poruncilor evanghelice legate de aproapele. Nu îndrăzni să-l lauzi! Nu îndrăzni să-l înveți! Nu îndrăzni să-l lovești și să-l mustri! Acestea nu sunt fapte ale credinței, ci ale râvnei lipsite de

⁴ *Patericul egiptean.*

⁵ *Învățătura a noua a Preacuviosului Avvă Dorotei.*